

RAYMOND
QUENEAU

VOLVOX
GLOBATOR

POSLEDNÍ DNY

Dijon.

Raymond Queneau
Les Derniers Jours

Vydání knihy podpořilo Ministerstvo kultury České republiky.

Cet ouvrage, publié dans le cadre du Programme d'aide
à la publication F.X. Šalda, a bénéficié de la collaboration
de l'Institut français de Prague.

Tato kniha vychází za pomoci programu na podporu publikační
činnosti F.X. Šalda Francouzského institutu v Praze.

**INSTITUT
FRANÇAIS**
PRAGUE

Copyright © Editions Gallimard, Paris, 1936
Translation © Marie Příbylová, 2017

ISBN 978-80-7511-362-7 (pdf)

OBSAH

I

II

III

IV

V

ALFRÉD

VII

VIII

IX

ALFRÉD

XI

XII

XIII

ALFRÉD

XV

XVI

XVII

XVIII
ALFRÉD

XX

XXI

XXII

XXIII

XXIV

XXV

XXVI

XXVII

XXVIII

XXIX

XXX

XXXI

XXXII

XXXIII

JULES

XXXV

XXXVI

XXXVII

ALFRÉD

Použité překlady

„Narodil jsem se... do obchodu zbožím galanterním.“

Těmito slovy uvádí Raymond Queneau příběh svého života. Narodil se roku 1903 v Havru, kde také zahájil svá studia. Roku 1924 nastupuje na filozofickou fakultu v Paříži a získává titul bakaláře filozofie a humanitních věd.

Během vojenské služby mezi lety 1925–1927 se seznamuje s – jeho slovy – hantýrkou „nosiči z Port-au-foin“. Spolupracuje s revuí *La révolution surréaliste*, avšak v roce 1929 se z osobních důvodů s hnutím Andrého Bretona rozchází. Roku 1934 se zapisuje na *École pratique des hautes études* a rok nato začíná navštěvovat přednášky Alexandra Kojèva o Hegelovi.

Po cestě do Řecka roku 1932, během níž s údivem zjišťuje, jak hluboká propast zeje mezi mluveným jazykem a jazykem „literárním“, který zůstává věrný starořečtině, vydává Queneau svůj první román, román-báseň, *Svízel (Le Chiendent)*, v němž čtenář nalezne větu, jež se zdá být vnitřní kritikou díla samého: „...za její zdánlivou složitostí se skrývala hluboká jednoduchost.“ Právě v době vydání *Svízela* vzniká literární cena Deux Magots, a Queneau se stává jejím prvním laureátem. Následují tři autobiografické romány: *Poslední dny (Les derniers jours, 1936)*, *Odile (1937)* a *Děti bahna (Les enfants du limon, 1938)*; do posledního z nich autor zakomponoval výsledky svého bádání o „literárních šilencích“.

Poté, co byl krátce zaměstnán jako bankovní úředník a jako prodavač, začíná Queneau roku 1938 působit v nakladatelství Éditions Gallimard jako redaktor anglosaské literatury a věnuje se psaní. Společně s Georgesem Pelorsonem zakládá revui *Volontés* a v roce 1939 vydává *Tuhou zimu* (*Un rude hiver*). První literární úspěch sklízí s prózou *Můj přítel Pierrot* (*Pierrot mon ami*, 1942). Renomé si autor románů *Daleko od Rueil* (*Loin de Rueil*, 1944, česky dosud nevyšlo – pozn. překl.), *Svatého Bimbase* (neboli *Na svatého Dyndy, Saint Glinglin*, 1948) či extravagantního *Koření života* (*Dimanche de la vie*, 1952) jak známo získává – ještě před vydáním *Modrých květů* (*Fleurs bleues*, 1965) – románem *Žazi v metru* (*Žazie dans le métro*, 1959). V roce 1950 vstupuje do Kolegia patafyziky, roku 1951 je jmenován členem Goncourtovy akademie, od roku 1954 působí jako hlavní redaktor Encyklopedie Plejády a v roce 1960 spolu s Françoisem Le Lionnais zakládá Dílnu potenciální literatury (*Ouvroir de Littérature Potentielle, Oulipo*).

Tak jako se paralelně věnuje činností vyžadujícím pokud ne protichůdné, tedy alespoň velmi všestranné schopnosti, stejně tak vytváří Raymond Queneau paralelně se svým dílem románovým i dílo poetické; od *Dubu a psa* (*Chêne et chien*), který vyšel téhož roku jako *Odile*, až po *Sonety* (*Sonnets*) z roku 1960; následuje bohatá paleta postav, stylistických, rétorických

i typografických hříček, jakými jsou například *Stylistická cvičení* (*Exercices de Style*, 1947), devětadevadesát stylistických variací na jednu a tutéž bezvýznamnou příhodu z každodenního života, *Les temps mêlés* (román z roku 1941 „přetavený“ do *Svatého Bimbasa*, pozn. překl.) či *Sto tisíc miliard sonetů* (*Cent mille milliards de poèmes*, 1961). Svěbytnou skupinu tvoří – za předpokladu, že za „svěbytné“ neoznačíme celé Queneauovo dílo, jež nelze vměstnat do škatulky konkrétního žánru či konkrétní estetiky – vědou inspirovaná *Malá příruční kosmogonie* (*Petite cosmogonie portative*, 1950), kritické studie shromážděné ve sbírce *Čárky, číslice, písmena* (*Bâtons, chiffres et lettres*, 1965) či pod pseudonymem publikované (obscénní) *Sebrané spisy Sally Marové* (*Les oeuvres complètes de Sally Mara*) z roku 1962, zahrnující román *Na ženský je člověk krátký* (*On est toujours trop bon avec les femmes*), *Deník* (*Journal Intime*) i sbírku aforismů *Sally plus intime*.

Kam však zařadit písňové texty? Překlady a filmové scénáře? A kam všechny takzvané „drobné spisy“, posmrtně vydané ve sbírce *Contes et propos* (1981)?

Hra. Queneau si hrál se vším, a – nebojme se to vyslovit – s jakou vážností! Hrál si se všemi možnými formami, od prostého aforismu přes ódu i baladu, přísloví i kritiku až po román, a se všemi styly, od těch nejstřízlivějších literárních formulací až po fonetický přepis přes argotický monolog, spoonerismy a autentické dialogy mezi postavami jeho románového světa: kavárničky, hokynáři, pasáky, kartářkami a nejrůznějšími ztřeštěnci jakož i jinými „měsíčními pieroty“.

I

Počasí bylo onoho druhu, kdy vzduchem poletují drobné kapky vody sem a tam, bylo vlhké noční počasí. Lamy bryndaly po chodníku kaluže světla. Na rohu ulice Dante a bulváru Saint-Germain otálel starý muž, který se neodvažoval přejít. Projíždějící nákladní auto mu zavadilo o okraj deštníku; na hromadu beden se vyškrabavší pes na něho zavile zavyl. Stařík ustoupil a něco si bručel do hustého, povislého kníru. Ulicí projížděla všechna možná vozidla – taxíky, limuzíny i rachotiny, kola, hipomobily, tramvaje. Nenáviděl je všechna. Nebylo to tak dávno, co se málem osobně střetl s nákladní trojkolkou, po kterémžto setkání mu zůstala památka v podobě přerývaného dechu a zvýšené opatrnosti. Přisahal si, že jednoho dne všechny ty dábelské vehikly bez milosti zničí, ale kterého, to bylo zatím nejisté. Občas se zaobíral potměšilou myšlenkou propíchat pneumatiky všem vozidlům parkujícím podél chodníku – kapesním nožikem to jde samo. Tento plán ale nikdy neuskutečnil, snad proto, že za něj hrozilo pěkných pár ran přes hřbet. Jediné, v co ještě doufal, bylo, že za podobného psího počasí, kdy je dlažba kluzká, dostane některý z těch strojů smyk a včetně krasojedce uvnitř se v blátě před jeho očima rozletí na kousičky. Byla na to ostatně vhodná doba. Říjen už byl skoro u konce, a neříká se snad, že co září nedovaří, říjen dopeče?

Navíc, když to mrholení nejvíce ze všeho připomíná olej? Kdepak mrholení – mrholejení je to! Mastné neměl vůbec rád, dokonce ani do zálivky by se nemělo dávat moc oleje. Vedle něho, na kraji chodníku, se zastavil druhý stařec a čekal, až se nama-ne skulinka, kterou by mohl přejít na druhou stranu.

Vypadali jako bratři, ale spříznění nebyli, ani tak, ani onak. Možná že jako bratři vypadali díky hustým, povislým knírům. Stejně jako se nezkušenému oku všichni kolonizovatelní domorodci jeví jako nespočetné exempláře téhož modelu, tak se zase jinému, jinak nezkušenému oku zdají všichni staří muži s hustými a povislými kníry být replikami toho samého jedin-ce. Je pravda, že jednomu z přítomných staříků zase připada-lo, že všichni mladí muži jsou si podobní právě díky bezvousým tvářím. Výzvy „Do hajzlu s holýma hubama!“, čmárané křídou po zdech pánských záchodků, však přesto nebyly jeho dílem.

Jmenoval se Brabbant. Podíval se na druhého, který se jme-noval Tolut. Pan Tolut se podíval na pana Brabbanta. Brabbant řekl Tolutovi:

„To je úplný olej. Něčemu takovému se ani nedá říkat poča-sí. Já tomu říkám olej.“

„Čemu se divíte? Takhle je to od války pořád. Granáty nám napáchaly v ročních obdobích pěknou paseku. Vzpomeňte si, jaký býval říjen před válkou. Tenkrát pršivalo tak krásně. A sluníčko, když svítilo, tak svítilo krásně. Teď je to všechno páte přes deváté, hodinky nebo holínky, Vánoce nebo svatého Ja-na... Člověk ani neví, kdy si má vzít kabát a kdy ho zase sun-dat.“

„Já si myslím, že za ten olej můžou kanóny.“

„Já si myslím totéž. Naštěstí už žádná další válka nebude, ji-nak by za chvíli byly Vánoce na svatého Jana, jak jsem zrovna povídal.“

Brabbant se na Toluta zahleděl zpod svého paraplete.
„Mně se, pane, zdá, že vás odněkud znám. Já už vás musel někde vidět.“

Druhý muž se zamyslel.

„Možná v archivu?“

„Kdepak, to určitě ne. Do archivu nechodím, znám jenom tu ulici. Vaše fyziognomie je mi však povědomá. Pořád si říkám, kde jsem vás to mohl vidět.“

„Tak u mého švagra?“

„U vašeho švagra?“

„Ano, u Brennuira, víte přece, ten umělecký nakladatel. Možná jste mě viděl u něho. Chodívá k němu hodně lidí, spisovatelé, malíři, novináři, dokonce básníci...“

Brabbant se ušklíbl.

„Básníci!“ utrousil.

„Někteří jsou velmi dobří,“ odpověděl Tolut dotčeně.

Ne že by ho lyrično trochu neděsilo, protože se však s básníky u svého švagra setkával, měl za to, že si jich musí vážit. Přesto, poněkud blazeovaně, dodal:

„Básníci, pochopitelně!“

Temné nebe přestalo potit olejnaté kapky. Tolut zavřel deštník. Brabbant ho napodobil a zvolal:

„Teď už vím, kam vás zařadit! Nesedával jste celé léto v Lucemburské zahradě...“

„... poblíž sadu? Přesně tak! Já už také vím, kam vás zařadit. Nechodíváte si posedět k soše...“

„Ovšemže,“ řekl Brabbant a podal druhému muži ruku. „Jmenuji se Brabbant, Antoine Brabbant. Válčil jsem v sedmdesátém. Když byla bitva u Bapaume, bylo mi sedmnáct.“

„3. ledna 1871. Vyhrál ji generál Faidherbe. Kvůli jeho tvrdostínosti mu Němci přezdívali Svízel.“

„Ano, ano. Vy jste tam byl?“

„Kdepak. Jsem – tedy byl jsem – profesor dějepisu. Jmenuji se Tolut. Jérôme Tolut. Žáci mi říkali Prdola.“

„Kluci bývají hloupí,“ řekl Brabant.

„Jsou i chytří. Zažil jsem takové, kteří znali zpaměti všechny letopočty moderních dějin, které se zkoušejí u maturity.“

Po celou dobu hovoru stáli oba na kraji chodníku.

„Podívejte, teď bychom mohli přejít,“ řekl Brabant.

Jedno nákladní auto uvízlo mezi tramvají a autobusem.

„Pojďme honem!“

Vydali se opatrně vpřed.

„Klouže to jako namazané. Jako naolejované. Ještě pořád jsme nepřišli na správný systém dláždění ulic.“

Došli až na druhou stranu.

„Pařížské ulice se začaly dláždít za Filipa Augusta,“ řekl Tolut.

„Vážně? To jsem se nenadál. Jsem moc rád, že jsem vás poznal, drahý pane. Když jsem vás denně vídal v Lucemburské zahradě, říkal jsem si ‚Copak je to asi za pána? Obchodník? Soudce? Voják?‘ Přiznávám, že jsem se přikláněl k tomu poslednímu.“

„Neuhodl jste to, vidíte? Učitel! Třicet pět let, milý pane, jsem učil dějepis. Starověké i moderní dějiny, dějiny současnosti, Francie i celého světa, řecké i římské. A také zeměpis, pane, učil jsem zeměpis Francie, Evropy, světových velmocí. Dokonce jsem napsal několik skromných prací o francouzské revoluci v departementu Seine-Maritime, protože posledních dvacet let jsem vyučoval na lyceu v Le Havru.“

„Departement Seine-Maritime, sídlo prefektury Le Havre. Podprefektury Fécamp, Bolbec, Pont-Audemer, Honfleur,“ odpověděl Brabant hbitě.

Tolut se zastavil, poněkud znepokojen. Chvilí váhal, pak pokračoval v chůzi, s očima upřenými na průchodky svých bot. Jeho společník se ohlédl za mladou dívčinkou; pak několikrát zatočil deštníkem.

„Dějepis je sakramentsky zajímavý,“ zvolal vesele. „Člověk se toho moc naučí o lidech...“

„A o věcech.“

„Jsem ohromně rád, že jsem vás poznal, vážený pane!“ uza-
vřel Brabant.

Došli na bulvár Saint-Michel a vystoupali až k Lucemburské zahradě. Znovu se rozpršelo, tentokrát prudčeji. Oba muži rozevřeli deštníky.

„Tentokrát je to voda,“ řekl Brabant spokojeně.

„Kanóny nám zničily všechna roční období. Bože, ta válka! Ještě pořád pocítujeme následky.“

„A ten déšť nevypadá, že by brzy přestal.“

„To nevypadá.“

„Co byste tomu říkal, milý pane, kdybychom si zašli někam sednout na nějaký posilňující nápoj?“

„To bych tedy nic nenamítal.“

„A co třeba *Soufflet*?“

„Chodíval jsem tam jako mladík, a vrátím se tam jako stařec,“ pronesl Tolut.

„Stařec? Prý stařec!“

„Žádný kluk už také nejsem!“

Radostně naladění vstoupili do kavárny a suverénně zavřeli deštníky. Bylo plno; svrchníky na věšácích setřásaly vlhkost. Místnost byla cítit psem, mokrým psem, mokrým psem, který ještě ke všemu nejspíš kouřil dýmku. Nově příchozí jen stěží našli volné místo mezi skupinou mladých, poněkud venkovsky vyhlížejících mužů a jednou šlapkou. Skupina mužů halasila,

aby vypadala; žena snila. Bylo slyšet, jak déšť bubnuje o asfalt. Brabbant a Tolut se spokojeným povzdechem dosedli na lavičci. Žena pozvedla těžká, smyslná víčka, a přejela je zamyšleným pohledem. Pak se vrátila do svého snu. Mladí venkované si starců nevšíмали.

„Pro mne pernod,“ řekl Brabbant.

„Pro mne to samé,“ odpověděl Tolut, i když pernod nikdy nepil.

„Absint to samozřejmě není.“

„Samozřejmě,“ řekl Tolut.

V teple začali oba starci dřímat, avšak pernod je zase probral.

„Byl jste ve válce, pane?“

„Bohužel, ani v této, ani v žádné jiné. Ale svou povinnost jsem svým způsobem splnil; mé povolání mi bylo skutečným posláním!“

„Rozumím.“

„Pěkným pár mladým mužům jsem otevřel oči, vážený pane. Naučil jsem je, jací jsou lidé... jak se můžeme poučit z historie... porážky, vítězství... běh věcí...“

Brabbant si pod tíhou tolika myšlenek pořádně přihnul zelené tekutiny.

„To je to, co chybí našim politikům – znalost historie. A zeměpisu. Na zeměpis nezapomínejme! Víte, co se říká o Francouzích?“

Brabbant se tvářil, že neví. Tolut mu to prozradil a oba se zasmáli. Uvědomili si, že ani na jednoho z nich průpovídka nesedí, protože ač byli oba vyznamenaní, jeden z války v sedmdesátém a druhý řádem akademických palem, oba měli naopak slušnou znalost zeměpisu, což u jednoho z nich bylo normální, neřkuli nutné, u druhého to však žádnou samozřejmostí nebylo. Brabbant to vysvětlil takto:

„Cestoval jsem, víte.“

„Mnoho?“

„Ohromně mnoho.“

„Já ohromně málo. Téměř vůbec, i když bych býval rád...“

Jeho melancholický knír sklesl ke kostce ledu tající ve skle-
nici.

„Býval bych rád cestoval,“ pokračoval. „Co já se napozoro-
val lodí mizejících na obzoru nebo se vracejících z Indie a z No-
vého světa... Tak se to dřív říkalo, z Nového světa... Dvacet let
jsem učil na lyceu v Le Havru. V druhém největším přístavu
Francie, pane! A víte přece, co se říká o dobrém bydle. Tedy
o bydle s ypsilon, nikoli o bidle s měkkým i.“

„No zdali!“

„Kde že jsem to skončil? Á, přístav. Ach, pane, co já se napo-
zoroval lodí, jak se vydávají na dlouhé anabáze, ano, ano, ana-
báze. Někteří se vydávali k pólům, jiní k protinožcům. To já,
já jsem se neprojel ani parníkem do Trouville. Teď už jsem moc
starý na to, abych někde šplhal přes hory a doly nebo se plavil
v nějaké ořechové skořápce. Jsem moc starý.“

Měl na krajíčku. Brabant zakašlal a druhý muž se trochu
vzmužil. „Někteří z mých žáků se stali námořníky nebo žijí
v koloniích. Několik mi jich posílalo pohlednice ze všech mož-
ných koutů světa. Ze všech možných koutů světa.“

Po tomto výlevu se starý muž odmlčel. Jeho společník se ujal
slova a vypravoval mu, v kterých krajích údajně pobýval, ale
stejně tak dobře by mu býval mohl povědět, že ze všech zemí
zná nejlépe jistou francouzskou kolonii v Jižní Americe, kde,
jak občas věřil, si odkroutil patnáct let galejí.

II

Když Rohel vstupuje do salonu pana Brennuira, je tam už docela plno. Georges Brennuire ho představí svému otci a přítomným, lidem od pera i od štětce, lidem jmen proslulých ve vydavatelství Vanier nebo Mercure. Jsou to impresionističtí básníci nebo symbolističtí malíři; znali se s přáteli Paula Verlaina; jsou živoucí vzpomínkou na tuberkulózní nebo alkoholu propadlé bytosti zesnulé v prvních letech nového století, padnuvší za oběť nevšedním slovům a interpunkci. Několik jich ještě pamatuje první eseje Guillaumea Apollinaira. Od smrti Guillaumea Apollinaira uplynuly přesně dva roky a dva dny.

J.-H. Cormois vypravuje několik vzpomínek: jak byl Guillaume v Německu na břehu Rýna a jak se hbitě vrhl na prohibita Národní knihovny a jak byl kanonýrem v Nîmes a jak byl zraněn ve válce a jak zemřel na španělskou chřipku.

„Na španělskou chřipku!“ ušklíbne se kdosi. „Byl to mor! Černá smrt! Nic jiného. Jako ve třináctistém osmačtyřicátém!“

Rohel kulí oči – poznal Prdolův hlas. Georges mu zapomněl svého strýčka představit. Ten ale, jakmile zdvihne oči, svého bývalého žáka okamžitě poznává.

„U všech všudy, to je přece Rohel!“ zvolá Jérôme Tolut svým pichlavým hlasem. „To se podívejme, tak vy jste v Paříži. Připravujete se na studium učitelství?“

„Ano, pane profesore.“

Na žádné studium učitelství se nepřipravuje.

„Dobře, velmi dobře. Nebyl jste špatným žákem, když jsem vás učil, ale doslechl jsem se, že váš rok na filosofii byl nešťastný, velmi nešťastný.“

Na den příměří připravil Rohel o poctivost jistou slečnu z dobré rodiny a byly z toho řeči. Mluvílo o tom celé město. Ale Rohel už na to zapomněl.

„Kde studujete nyní? Na lyceu Ludvíka Velikého?“

„Ano, pane profesore, na lyceu Ludvíka Velikého.“

Na žádném lyceu Ludvíka Velikého nestuduje.

„Dobře, velmi dobře,“ říká starý profesor.

Starý profesor jde Rohelovi silně na nervy, a Brennuireova sestra tu není. Doufal, že se tu s ní setká, ale ona tu vůbec není. (J.-H. Cormois vypravuje). Byl polichocen možností vidět zblízka všechny ty básníky, které do té doby pouze četl. Pokud jde o Literaturu, měl několik neurčitých, velkorysých nápadů. Teď už ho to ale nebaví. Jeho domýšlivost usnula, nebo lépe – chrápe. Nevidí nyní kolem sebe než samé kašpary.

Básník Sybarys Tulle má černé nehty a štourá se v nose. A zdá se být starý, tak starý, tak starý. Benediktýnka, to je jeho. Kdysi přirovnával svou duši k vyplašené lani a svá trápení k podzimnímu dešti. Romanopisec S.-T. Caravant si zapomněl zapnout poklopec a zrovna něco žužlá vykotlanými zuby. I on by si rád přihnul benediktýnky, ale ten druhý slyší lahev sám pro sebe, takže si musí nechat zajít chuť.

(J.-H. Cormois stále vypravuje.)

Rohela ubíjejí ony nedůstojné projevy všedního života. Aby takové sprosté zjevy skrývaly geniálního ducha je vyloučeno. Pohled na básníkovy černé nehty už ho přestal bavit. Krom toho mu benediktýnka připadá nechutná. Zvedá se mu z ní

žaludek. Zatáhne Georgese do kouta, poblíž umělecké vázy na stylovém stolku:

„To není žádná zábava, tohleto.“

„Jen počkej, co uvidíš za velikány,“ říká si Georges. Dobře že jen v duchu, protože Rohel by mu odvětil: „Zas tak velicí nejsou, ti tvoji velikáni, spíš takoví chudáčci, sláma jim čouhá z bot.“

„Tohle není žádná zábava,“ bručí. „Taky jsi mi mohl říct, že tu bude můj bývalý profesor.“

„Strýček? Copak on tě učil?“

„Mohlo tě to napadnout. Ale co už. Takže on je tvůj strýček?“

„Nenapadlo mě, že by tě býval mohl učit. Víš, je teď trochu vrtošivý.“

„To byl vždycky.“

Rohel začíná lézt Brennuirovi na nervy. Ještě není v Paříži ani půl roku a už mluví, jako by sežral všechnu moudrost. Člověk ho uvede do literárního salonu, kam docházejí ti nejlepší autoři, a on ohrnuje nos! Vždyť tobě, kamaráde, čouhá sláma z bot!

„Poslouchej, copak oni pijou jenom sladké likéry? Tvůj tatík nemá koňak?“

Ale ano, má. Ten svůj proslulý, který hostům nenabízí. Georges ví, kde ho schovává. Nenápadně si s Rohelem dojdou do jídelny nalít skleničku.

„Jak to, že tu není tvoje sestra?“

„Na tyhle dýchánky nikdy nechodí. Nudí ji to.“

„Dobře dělá. Naprosto s ní souhlasím. Je sympatická, ta tvoje sestra.“

„O moji sestru se nestarej.“

„Nalej mi ještě jednu.“

„To ti stačí. Poznal by, že jsme mu upili.“

„Srabe. Ukaž, já si naleju. Ty jsi ale vážně bačkora.“

„No dobře. Dej si ještě jednu, a konec.“

Sám už si nenalije.

Rohel se vrací do salonu, pálenka ho hřeje v žaludku i v hlavě. Vyprávění J.-H. Cormoise o Guillaume Apollinairovi se chýlí ke konci. Rohel ho poslouchá s mimořádným západem. Zapadl do křesla a hodil nohu přes nohu ve výši nosu. Pálenka ho hřeje v žaludku i v hlavě. Vyprávění J.-H. Cormoise o Guillaume Apollinairovi se chýlí ke konci.

„Je to samozřejmě velmi smutné, že zemřel,“ říká Sybarys Tulle, „navíc v takový den. Bránil sice svou novou vlast, to uznávám, ale nikdo mě nepřesvědčí, že ty... kaligramy jsou poezie. To odmítám.“

„Samozřejmě je to jen takový rozmar,“ oduší S. T. Caravant.

„Prosím za prominutí,“ říká J.-H. Cormois. „Jsou to básně, a to dokonce velké básně.“

Výborně, Cormoisi, to se ti povedlo! Takový správný chlápík, a ještě rozumí mladým. Jak mu jen dát najevo sympatie? Co takhle mu ukázat, kde tatík Brennuire schovává koňak?

Diskuze o moderní poezii se začíná zvrhávat. Jedni volají, že je to opičárna, jiní jsou blahosklonní. Další se rozčilují. Benediktýnka takhle na lidi často působí. Georges Brennuire vyprovokuje Rohela k recitaci „kubistické“ básně. Jeho výstup má více méně pozitivní účinek. Zatímco ostatní pronášejí své doslovy, vezme si J.-H. Cormois Rohela stranou. Rohel mu konečně může projevit své sympatie. Odvede ho do jídelny a vyšantročí lahev silného alkoholu.

„Pan Brennuire si svých hostů dvakrát nehledí,“ podotkne. „Já vás uctím místo něho.“

Naplní dvě sklenky. Oba si srdečně přituknou.

„Jakže se jmenujete?“

„Rohel. Armand Rohel.“

„Student?“

„Věnuji se bakalářskému studiu humanitních věd.“

„A vy píšete básně?“

„Sem tam.“

Usměje se cynicky a rozpačitě, jako by chtěl říct, ano, skutečně píše verše, a jako by se za to styděl, že píše verše. Přitom žádné verše nepíše.

„Moc rád bych se na ně podíval.“

„A já bych vám je moc rád ukázal.“

Cítí se silný v kramflecích. Jestli chce ten dobrý muž Rohelovy verše vidět, Rohel mu nějaké vyrobí. Na alkoholu je příjemné, že člověku vystoupá až k samému vršku hlavy a vynese ho ke stropu. Ale podívejme, tady máme tatíka Brennuira!

„Vidíte, drahý příteli, jsme tu jako doma,“ povídá Cormois.

„Přednes moderní poezie musí se dít za požívání starého alkoholu,“ dodává Rohel. „Ostatně tady pána jsem obsloužil já.“

Pantáta se chechtá na celé kolo. Jestli se brzy nedosměje, vyhodí si hubu z pantů.

„Ten váš je vskutku vynikající, vážený pane. Lahodí srdci avantgardní mládeže zosobněné mou skromnou osobou. Slyšte! Stará generace již nové nepředává pochodeň, nýbrž láhev koňaku značky Napoleon. Pane Brennuire, ve jménu Kubismu, Futurismu a Dadaismu vám z celého srdce děkuji.“

Pan Brennuire vycení hlodáky v úsměvu a ohrne jeden koutek. Obrátí ke Cormoisovi svou králičí tvář.

„Hledal jsem vás, můj milý. Náš přítel Caravant by vám rád položil jistou otázku.“

A nechá významného muže zmizet.

Jakmile Rohel osaměl, začal se dobře bavit. Tedy rozhodně nikdy nezestárne. Kategoricky odmítá zestárnout a psát verše.

Tak. Nic mu nebrání vypít si ještě skleničku. Slyšte! Stará generace již nové nepředává pochodeň, nýbrž láhev patnáctiletého Napoleona. Výborně. Ale podívejme, tatíka Brennuira vystřídal syn Brennuire! Náš drahý Georges!

„Otec se na tebe hrozně zlobí, abys věděl. To bys koukal, jak ten se na tebe zlobí!“

„A proč? Copak není rád? Složil jsem mu řůru komplimentů na jeho koňak.“

„Ty máš teda koule, to ti povím.“

„Lepší než mít srdce v kalhotách. Víš, co jsem mu pověděl, tatíkovi? Pane, povídám, vy jste onu lojovou svíci, kterou předchozí generace předávala nové, výhodně vyměnil za láhev benediktýnky. To se mi povedlo, ne? Škoda žes to neslyšel.“

„Koukám, že máš pěknou opici.“

„A co tvoje sestra? Ach, pardon, nechtěl jsem se tvé sestry dotknout. Je velmi šarmantní, ta tvoje sestra. Víš, ta tvoje sestra se mi zdá velmi šarmantní. Pročpak dnes nepřišla?“

„Otec mi vynadal...“

„To dobře udělal.“

„...za to, že jsem tě sem přivedl. Myslím, že by byl rád, kdyby ses už nevracel.“

„Skutečně? Tak on mě vyhazuje! Protože jsem přednesl kubistickou báseň! Pan Brennuire mě vyhodil, protože jsem přednášel kubistickou báseň!“

„Radši bys už měl jít. Jsi opilý, budeš dělat hlouposti. Nehodí se, abys zůstával.“

Rohel chvíli mlčí, pak zamumlá:

„Pan Brennuire mě vyhodil, protože jsem znal z paměti kubistickou báseň.“

Důstojně vyklidí prostor, popadne svůj klobouk a svůj svrchník a práskne za sebou dveřmi. Na ulici je mu okamžitě daleko

volněji. Ví jistě, že si již nikdy neotře podrážky o rohožku toho starého brennuiráka. Co se týče pana syna, ten nestojí za řeč, ten nemá za mák zodpovědnosti.

V metru sedí naproti velmi krásné dámě. Má štěstí; ona dáma má ráda mladé muže, a tak nerada by byla večer sama doma! Rohel s pýchou konstatuje, že jak si už nyní troufá říci, o výročích příměří mu milostné trofeje samy padají do klína.

III

Když Vincent Tuquedenne vystoupil z vlaku z Le Havru, byl nesmělý, individualisticko-anarchistického a ateistického zaměření. Nenosal brýle, ačkoli byl krátkozraký, a na výraz svých postojů si nechával růst dlouhé vlasy. K tomu všemu ho přivedly knihy; čítal mnoho knih, hory knih.

V ruce sotva nesl pro necvičené svaly příliš těžký kufr. Kráčel nejistě k malému hotelu v ulici de Caboul poblíž nádraží Saint-Lazare, kde mu jeho rodiče zamluvili pokoj, jelikož dobře znali ředitelku, madam Sabordovou, a dobře věděli, že nebude jejich synovi trpět sebemenší porušení toho, co považovali za pravidla ctnostného chování. Madam Sabordová přijala Vincenta Tuquedenna konvenčními projevy nejvyšší úcty a dala mu nejhorší pokoj v celém podniku, tmavý, vedle záchodů. Tuquedenne se dovtípil, že je to jiný pokoj, než jaký mu otec zamluvil, ale neodvážil se protestovat a nechal se vzít na hůl.

Dlouho ve své mansardě pokojíkové nepobyl, hned zamířil severojižním směrem do Latinské čtvrti. Sice se jednou zmýlil, když vystoupil ve stanici Rennes, protože se domníval, že tam lze přestoupit a dojet do stanice Saint-Michel, i přesto však užasl, jak dobře si poradil. Zapsal se do bakalářského studia humanitních věd, nový režim. Strávil tu celý den a s neskrývaným opovržením sledoval bláhové mládí okolo sebe, lačné

diplomů a hloupě taškařící. Příliš se to nelišilo od začátku školního roku na lyceu v Le Havru.

Okolo čtvrté již byl držitelem indexu a studentského průkazu ozdobeného jeho fotografií (docela se na ní sám sobě líbil, vypadal jako někdo, kdo čte Stirnera a Bergsona). Z hodin na Sorbonně zjistil, že je pět minut po čtvrté. Nevěděl, co s časem zbývajícím do večere. Vyšel po bulváru Saint-Michel až k ulici Gay-Lussac a znovu sešel dolů k Seině. Pak znovu vyšel až k ulici Gay-Lussac a opět sešel dolů k Seině. Poté, co chvíli rázoval po pravém chodníku, přešel pro změnu na levý. Na město se snesla noc. Vincent Tuquedenne dál údery podrážek o dlažbu zabíjel čas, zašlapával do země ty katastrofálně prázdné minuty, které nebyl schopen vyplnit ani popíjením kávy se smetanou. Úderem sedmé na radu svého otce vešel k Chartierovi v ulici Racine, kde v prvním poschodí u stolku nalevo od schodů požil filet ze slanečka v oleji, jitrničku s bramborami, marokánku a čtvrtku červeného vína.

Pak došel na náměstí Saint-Michel, kde nasedl na autobus AI a bez obtíží se vrátil do *Hôtel du Tambour*, jak se ona barabizna nazývala.

Jakmile se za ním zavřely dveře jeho pokoje, zjistil, že kromě jeho samého tu nikdo není. Pokusil se zatočit se svou samotou tím, že si vybalil a uložil toaletní potřeby, oblečení, knihy. Snažil se nadchnout pomyšlením, že bydlí v ulici de Caboul, v Kábulské ulici, a že Kábul je hlavním městem Afghánistánu, ale marně. Celou dobu slyšel odněkud pracovat splachování. Pod lampu postavil malý stolek, vytáhl zbrusu nový sešit a usadil se nad prázdnou stránkou, kterou podrápal svým rukopisem. Vincent Tuquedenne věděl, že tento den je významným dnem a že jím zahajuje novou životní etapu. Proto potřeboval svůj deník psát do nového sešitu. Na první list napsal jednoduše *Deník od*

12. listopadu 1920, avšak na druhý list přepsal několik okázalejších hesel:

Ach, v tvé povaze je cosi tajemného a zlověstného, co mě děsí; bůh ví, kam tě zavede tolik čtení!

(Stendhal)

Δίχρα δ' ἄλλων μονόφρων εἰμί

(Aischylos)

Oktávius se pokládal za hlubokého filosofa.

(Stendhal)

Pak měl v úmyslu vylíčit tento první den, ale nepodařilo se. V hlavě měl zatraceně zpropadeného brouka, který mu lezl na mozek. Představoval si, věřil, myslel, že první den, který stráví v Paříži, nebo tedy spíše první noc, že bude... tedy... uléhat se ženou. Nestalo se tak. A také se tak nestane, pokud se ho ovšem služtička nepřijde svatouškovsky zeptat, jestli by si nepřál popelník, čímž by dala najevo, že ji náhlý příval lásky vehnal do jeho náruče.

Tímto směrem se však věci nevyvíjely.

Zaslechl, jak vedle někdo zatáhl za splachovadlo. Dostal ten nejhorší pokoj z celého hotelu, a protože byl zbabělý, neodvážil se ho reklamovat. Je pravda, že v něm měl strávit pouhý měsíc a půl; jeden a půl měsíce splachování se dá vydržet. Stále se mu nedařilo ztvárnit svůj den v próze, pokusil se proto pojmut jej ve verších. Dopracoval se k následujícímu výsledku:

LISTOPAD 1920

*Smutný je život podivný
elegantní gesta zaměstnanců metra
Kábul afghánské hlavní město
píseň ustává
hodiny dál tikají
klíč*

č. 18

*voda vířící padající voda
u sta hromů u všech dasů
a my*

*my jsme tak směšní
tak daleko jsou naše slova
pojďme, už je příliš pozdě
ach, vy naše plány dávne
kam jste se jen poděly?*

VÝCHOD VPRAVO

Bylo to krátké a ne moc dobré.

Těkal po oněch několika metrech čtverečních svého pokoje, svlékl se, vyčistil si zuby a ve vši počestnosti ulehl a usnul, srdce zlomené, ledví melancholické, napadá ho, že rodinné zvyklosti vyžadují, aby co nejdříve zašel navštívit babičku, která bydlí v ulici de la Convention.

Následujícího rána navštívil Jeana Hublina, spolužáka obývacího zařízený pokoj v ulici Gallande. Zastihuje ho, an čte knihu o drahých zesnulých, kteří spolu ve tmě klábosí.

„Bez legrace – ty ses dal na duchy?“

„Ale kdepak. Dostalo se to ke mně náhodou. Je to strašně zajímavé! Koupil jsem to z druhé ruky.“

„Tohle já znám. Duchařina, to se nedá brát vážně.“

„O tom si ještě popovídáme.“
„To určitě. Uvidíš, že je to jenom taková legrace.“
„To určitě. Ještě si o tom popovídáme. Kdy jsi přijel?“
„Včera v jednu. Bydlím v hotelu v ulici de Caboul, než se naši přestěhují do Paříže.“
„Bydlí se tam dobře?“
„Ano. Žádné bydlení pro studenty. Jsou tam cestovatelé, lidé, kteří náhodou projíždějí. V Latinské by se mi bydlet nechtělo.“
„A kam chodíš jíst?“
„Včera u Chartiera. Dneska uvidím. Prostřídám to.“
„Já jím tady. Pojď se podívat.“
Za paravánem se nacházel malý plynový vaříč a velký kastrol. Hublin mu ukázal obsah.
„Vždycky si navařím rýži na týden. A mám klid. Občas si koupím rybu. Jím hodně lacino, jako Japonec.“
„Takže ty věříš na reinkarnaci?“
„A jak to souvisí? Ale ano, přirozeně, věřím na reinkarnaci. Jsem vegetarián. Ze zásady.“
„A co ryby?“
„Jako u Japonců.“
„Já to znám, tohle duchaření. Uvidíš sám, nedá se to brát vážně.“
„A ty jsi pro vážnost?“
„Já jsem pro život. A tihle lidi život nenávidí. Nenávidí všední život.“
„Ach, jak je život všední, říkával jeden básník, kterého jsi mi loni citovával.“
„To byl tedy pěkně špatný básník. Ať žije metro, smrt reinkarnaci!“
„To nemyslíš vážně.“
„Mám rád život.“

„A co už jsi tady v Paříži podnikl?“
„Co si myslíš, že jsem měl čas podnikat?“
„Na to se tě právě ptám.“
„A ty? Co děláš ty?“
„Já chodím k svaté Jenovéfě.“
„Ty chodíš do kostela?“
„Ale ne. To je knihovna. Seženeš tam, na co si jen vzpome-
neš, uvidíš. Na Sorbonně je taky knihovna. Tak co, vybral sis
starý, nebo nový režim?“
„Nový.“
„Já starý. Je jednodušší.“
„A já nový. Je těžší.“
„Takže ty těm zkouškám přikládáš význam?“
„Samozřejmě že ne. Já na zkoušky kašlu.“
„A pořád ještě jsi bergsonista?“
„To bylo takové dočasné zaujetí. Teď jsem dadaista.“
„Cože?“
„Jsem pro hnutí dada.“
„A to se podle tebe dá brát vážně?“
„Samozřejmě. Velmi vážně.“
„Tak ty máš rád paradoxy!“
„Mám rád život.“
„Co ty víš o životě?“
„Nic. To je taky paradox.“
„To je na mě trochu moc. A vůbec, ten tvůj přístup je moc
jednoduchý. Co se mě týče, víš, co mě děsí? Smrt. Nebo spíš
život po smrti. Nezkoušels nikdy otáčet stolkem?“
„Takhle daleko to s tebou došlo?“
„Kdybychom mohli experimentálně prokázat, že existuje ži-
vot po životě, byla by to neslýchaná spiritistické revoluce. Kdy-
bychom měli jistotu, že po smrti budeme žít... žít znovu!“

„Snad nevěříš, že duše žijou v nohách od stolu?“
„Já nevím. Sám si takové otázky kladu.“
„Já jsem si je kladl také. Odpověď je negativní.“
„Vidím, že jsi si sebou dost jistý.“
„Vždyť je to samý švindl. A navíc tihle lidé nenávidí život. Četl jsi Nietzscheho?“
„Četl. Nemám ho rád. Úplně se zbláznil.“
„Raději bláznivý život než rozumnou smrt!“
„Ale no tak. Víš přece, že ty tvoje paradoxy mě nechávají chladným.“
„Zajdeš se mnou na oběd?“
„Kdepak, kamaráde, nemůžu. Musím si vystačit takhle. S rýží a rybou.“
„Já myslel, že to je kvůli reinkarnaci.“
„To taky.“
„Takže si ani nikam nevyjdeš?“
„Nevyjdu, příteli. Zůstanu tady a budu číst.“
„Škoda. A kde to je, knihovna svaté Jenovéfy?“
„Nalevo od Panthéonu, směrem od ulice Soufflot.“
„Je veřejná?“
„Je. Seženeš tam, na co si vzpomeneš, uvidíš. Taky můžeš chodit do knihovny na Sorbonně.“
„Děkuju ti.“
„Uvidíme se v úterý, na Brunschvicgovi?“
„Ano. V úterý, na Brunschvicgovi.“
„Na viděnou, kamaráde.“
„Na viděnou, kamaráde.“

IV

„Velice mne to mrzí, ale už jsem zaměstnal někoho jiného. Vypadáte inteligentně a schopně. Myslím, že bychom si byli rozuměli. Ale chápejte, své rozhodnutí již nemohu vzít zpět. Je mi to upřímně líto.“

„I mně je to líto, pane.“

„Ale můžete mi tu nechat vaši adresu. Možná se vám jednoho dne ozvu.“

„Velmi rád, pane.“

„Takže vaše příjmení, jméno, adresa?“

„Rohel Armand, s *d* na konci, škola vévody de Sully.“

„Škola vévody de Sully? To se podívejme!“

„Ano. Dělán dohlížeitele.“

„Dohlížeitele! V tom případě chápu, že si hledáte jiné místo. Není to zrovna zajímavé zaměstnání.“

„Moc ne.“

„Skutečně mne mrzí, že jsem již zaměstnal někoho jiného. Ale přišel jste příliš pozdě! Každopádně, pokud to bude aktuální, napíšu vám.“

Mladý muž vstal, rozloučil se a odešel.

Pan Martin-Martin zůstal chvíli stát v zamyšlení, pak zavolal svou písáčku.

„Jak se vám pozdával?“

„Docela hezký chlapec.“

„Á, hedvábné punčochy,“ řekl s pohledem upřeným na dívčiny nohy. „To je móda, která mi vskutku padla do oka. Můžete jít.“

Dívka elegantně odešla. Pan Martin-Martin zůstal ve své nerozhodnosti znovu chvíli nehybně stát, pak si vzal svrchník a buřinku a vyšel ven.

Bylo hezky, frišno, jak už to tak v listopadu bývá, že jo. Došel pěšky až na bulvár Sébastopol. Nastoupil do osmičky a vystoupil u Lucemburské zahrady. Suchý větřík chladil lavičky a židle a vyháněl z parku poslední korzující. Pan Tolut mezi nimi nebyl. Pan Martin-Martin odešel, trochu zasmušilý, trochu osvěžený. Řekl si, že by nezaškodil jeden malý grog. Pro klidné užití své medicíny zvolil kavárnu *Soufflet*. Pan Martin-Martin polykal americký nápoj, který mu Alfréd naservíroval, a rozhlížel se nedbale kolem. I tentokrát byl zklamán. Přistoupil k němu Alfréd.

„Pán někoho hledá?“

„Ne, Alfréde, děkuji vám. Už tady máme zimu, že?“

„Jářku, pěkně ošklivou zimu, pane.“

„Myslíte, že zima bude ošklivá, Alfréde?“

„Ano, pane. Kvůli planetám.“

„Ale podívejme, to je zajímavé!“

„Je to skutečná kolize planet, pane. Povídám vám, zima bude pěkně ošklivá.“

„Co jsem dlužen, Alfréde?“

Pan Martin-Martin mu nechal štědré spropitné k propití. Následujícího dne se vrátil ve stejnou dobu. Chladno bylo ještě chladnější.

„Vidíte, pane. Co jsem vám včera povídal?“ řekl Alfréd a naservíroval mu americký grog. „A bude hůř.“

„Nesázíte náhodou na dostizích, Alfréde?“

„Pán to hned uhodl.“

„Přirozeně že jsem to uhodl.“

„Pán je velmi bystrý. Na dostizích já opravdu nesázím. Měli jsme v rodině drama. Můj otec na koních doslova vykrvácel, jako jiní na holkách – na sazích, jak se tenkrát říkalo.“

„Jó, saze,“ vzdychl pan Martin-Martin.

„Můj otec vykrvácel, pane. Nebo lépe řečeno, spáchal sebevraždu. Byla to hrůza. U jeho smrtelné postele jsem se zapřísáhl, že nikdy nebudu sázet. Bylo mi patnáct let. Svůj slib jsem neporušil dodnes, ale...“

„Ale?“

„Dávám tajně dohromady neotřesitelný systém, jak vyhrát na závodistiích v Longchamps, Vincennes, Auteuili a Enghieniu. Jakmile s tím budu hotov, vyhraju zpět všechny peníze, které prohrál můj otec, s přihlédnutím ke zvýšení životních nákladů, samozřejmě.“

„A na čem je ten váš systém založen?“

„Především na geografické situaci závodních drah a na směru magnetických proudů, které je přetínají, dále na pohybu planet, a nakonec na statistických výzkumech týkajících se jednadesáti základních prvků jezdeckého sportu.“

„Aha. A myslíte, že budete brzy hotov?“

„Za dva za tři roky, pane.“

„Doneste mi jednu pořádně černou a pořádně horkou kávu,“ ozval se pichlavým hlasem nově příchozí zákazník.

„U všech všudy!“ zvolal pan Martin-Martin. „To je pan Tolut!“

„Zdá se mi, že vás poznávám,“ řekl jmenovaný.

„Jsem pan Brabant. Vzpomínáte, bitva u Bapaume, cesty do zámoří...“

„Á, jistě, jistě. Velmi rád vás znovu vidím.“

„A co teprve já! Mám v Paříži tak málo známých, že mne vždy velmi potěší, když se setkám s někým, koho znám. Nemám ani rodiče, ani přátele, jsem na celém světě úplně sám. Dovolte mi, drahý pane, abych vám říkal můj drahý Tolute!“

Tolut jej pozoroval s podezřívavým výrazem vlastním starým lidem.

„Umíte hrát kulečník, pane Brabbante?“

„No zdali,“ odpověděl Brabant.

„Co kdybychom tedy změřili síly?“

Druhý muž nadšeně souhlasil.

Šli do Luda a museli ještě nějakou dobu čekat, než se uvolnil stůl. Zahájili partii obligátním „Už jsem dlouho nehrál“ a „Kdy si jsem hrával slušně, ale vyšel jsem ze cviku“. Vysloužilý bojovník ze sedmdesátého roku se musel sklonit před zasloužilým důstojníkem Řádu akademických palem, který jako první dosáhl sta bodů a o sedmadvacet jej porazil. Navýsost spokojeni se jeden s druhým rozešli. Nazítří dosáhl pan Tolut dalšího vítězství a den poté musel pan Brabant znovu uznat, že prohrál; tři dny nato byl nucen přiznat náskok pětadvaceti bodů, avšak přesto byl sražen do prachu, který v nerovnoměrných vrstvách pokrýval podlahu Luda:

„Zítřa bude revanš.“

„Kdepak, můj drahý Brabbante...“

„Jak to, kdepak? Dnes chybělo málo.“

„Ano, ale zítřa je neděle, a já nebudu moci přijít.“

„V tom případě v pondělí.“

„To půjdu navštívit švagra.“

„Ach ano, vašeho švagra. Pana... Brennuira?“

„Přesně toho. Představte si, že onehdy jeden z mých bývalých žáků, kterého jsem tam náhodou potkal, tedy ne náhodou

v pravém slova smyslu, protože je to přítel mého synovce, a právě můj synovec ho pozval, tak tedy tento mladý muž nám přednesl kubistickou báseň.“

„To není možné,“ řekl Brabbant, velmi upřímně překvapen.

„Přiznávám, že jsem tomu vůbec nerozuměl, a můj velký přítel, slavný básník Sybarys Tulle, také ne.“

Protože jméno Sybarys Tulle nepůsobilo dojmem, že by na Brabbanta nějak zapůsobilo, pustil se Tolut do vysvětlování:

„Sybarys Tulle, toho přece musíte znát! Autor *Ametystového střevice*, jeden ze zakladatelů nakladatelství Mercure.“

„Jak vám závidím, že se můžete setkávat s takto hodnotnými lidmi!“ pronesl Brabbant pohnutým hlasem.

„Je to pro mne velká čest.“

„K panu Tullemu chovám nejhlubší obdiv,“ řekl Brabbant nepřítel jistým hlasem.

„Četl jste jeho básně?“

„Musím se vám k něčemu přiznat. *Ametystový střevec* je moje srdeční záležitost. Pro poezii mám jednoduše slabost.“

„Takže vy jste básník?“ zeptal se Tolut, užaslý nad tímto mimořádným odhalením.

„Ale kdeže, ale kdeže. Nečtu však, abych tak řekl, nic než poezii. Skýtá mi odpočinek od každodenní lopoty a mrzutostí. Nezajímá mne pouze poezie, nýbrž také básníci, živí básníci, z masa a kostí.“

„Chtěl byste se seznámit se Sybarysem Tullem?“

„Neodvážil bych se...“

„Ale to je přece maličkost!“ zvolal Tolut. „Přijďte příští čtvrtek. Můj švagr bude poctěn.“

„Nerad bych se vnucoval...“

„Ale vůbec ne! Zítra mu o tom řeknu. Je to maličkost. Jistě mu bude potěšením. A pondělí platí?“